

Сирота Зоя Миколаївна
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри музичного мистецтва
Сирота Всеволод Маркович
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри образотворчого мистецтва
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

**«ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ
ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ У МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ»**

Спрямування педагогічного процесу на творчий розвиток особистості –
одна з актуальних проблем у сучасній педагогіці.

Відомо, що мистецтво є потужним каталізатором інтелектуально-творчих здібностей. Тому, саме мистецька діяльність найефективніше впливає на розвиток креативних якостей особистості, оскільки є творчим процесом, що вимагає від учня народження власних особистісно-значущих думок, творчого самовираження.

На сучасному етапі викладання мистецьких дисциплін традиційні принципи навчання повинні доповнюватися принципами креативно-розвиваючого навчання. Ці принципи можуть допомогти художній дидактиці на методологічному рівні зробити свій внесок у розвиток творчого мислення особистості школяра. Цілісність, образність, асоціативність, імпровізаційність, художність є тим підґрунтям, яке може стати базою для дотримання та реалізації згаданих принципів художньої дидактики.

В.О.Сухомлинський вважав, що справжній учитель-майстер не може жити без творчості, тільки творчий вчитель може розвинути творчі можливості, творчі здібності у дітей. Покликання вчителя він вбачав і в тому, що дитина повинна усвідомлювати потяг до чогось нового, закликаючи учителів пам'ятати головне правило педагогічної діяльності: «Обдаровані і талановиті всі без винятку діти» [3, 175].

Кожна людина від природи наділена певними здібностями. Використовуючи поняття «здібність» більшість дослідників визначають її як сукупність властивостей і якостей особистості, які забезпечують їй успіх у

різних видах діяльності. Ті властивості і якості, які забезпечують успіх у певному виді діяльності, відносяться до спеціальних здібностей ті ж, що в сукупності забезпечують успіх у різноманітних видах діяльності, психологи називають загальними здібностями .

У філософському словнику обдарованість визначається як інтегральний прояв здібностей особистості з метою її конкретної діяльності [4, 91]. Отже, обдарованість є сплавом природженого і набутого індивідом.

Людина — істота соціальна, її психіка як цілісне утворення опосередкована трудовою діяльністю, вихованням, спілкуванням з іншими. Усі ці соціальні фактори мають вирішальний вплив на формування і яскраві вияви обдарованості особистості.

Оскільки обдарованість виявляється у конкретних психічних процесах, розрізняють моторну, сенсорну, перцептивну та інтелектуальну обдарованість.

Визначення дефініції обдарованість у загальній психології трактують як високий рівень задатків, схильностей. Тому обдарованість є результатом і свідченням високого рівня інтелектуального розвитку індивіда [1, 91]. Вищими рівнями обдарованості є талант і геніальність.

Розрізняють обдарованість технічну, наукову, музичну, поетичну, художню, артистичну та ін. Більшість теоретиків і практиків мистецької освіти схиляється до думки, що творча здібність специфічна в порівнянні з іншими загальними здібностями, тому що вона найбільш складна і варіативна та складається з таких якостей, які з однаковим успіхом проявляються у всіх без винятку видах творчої діяльності.

Зв'язки творчості з психологічними якостями особистості встановив Я.О.Пономарьов. Проаналізувавши структуру психологічного механізму творчої діяльності, він визначає творчість як «механізм розвитку», як «взаємодію, що веде до розвитку» та довів, що в процесі творчої діяльності не тільки реалізуються творчі можливості індивідуальності, а й здійснюється їх розвиток . [2, 10].

До художньо-творчих особливостей обдарованих дітей дослідник відносив неабияке напруження уваги, значну вразливість, сприйнятливність. Інтелектуальні особливості включають інтуїцію, фантазію, вигадку, дар передбачення. Серед характерологічних – відхилення від шаблону, оригінальність, ініціативність, упертість, високу самоорганізацію, працездатність [2].

Творчі здібності й обдарованість не зв'язані прямо з рівнем загальних і спеціальних здібностей. Їхній внесок реалізується лише через мотиваційну структуру особистості, її ціннісні орієнтації.

У мистецькій освіті обдарованість – це значне випередження спеціальних здібностей (музичних, художніх, хореографічних та ін.) у порівнянні з віковими нормами.

Особливості художньо-творчого розвитку обдарованих дітей мають суто особистісну природу. Виступаючи найвищим якісним рівнем самовтілення людини, вона є неповторним способом індивідуального розвитку.

Обдарована дитина допитлива, самостійна, має добру пам'ять, легко пристосовується до нових ситуацій, впевнена в собі, має незалежне мислення, здатна висувати оригінальні ідеї, ініціативна, виявляє інтерес до художньо-творчої діяльності, вирізняється серед однолітків різноманітністю інтересів.

Для обдарованої дитини характерна стійка, підвищена потреба в самоактуалізації, вияві себе, самоствердженні.

Обдарованість – якісно своєрідне сполучення творчих задатків і здібностей, які за сприятливих умов дозволяють потенційно досягти значних успіхів у мистецькій освіті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Психологічний словник / За ред. В.І. Войтко. – К.: Вища школа. 1982. – 389 с.
2. Пономарев Я. А. Психология творчества. – М.: Наука, 1980. – 303 с.
3. Сухомлинський В.О. Народження громадянина // Вибрані твори у 5-ти т. -Т.3. – К.: Рад. школа, 1977. – С.551.
4. Філософський словник /За ред. В.І. Шинкарука. – 2. вид. доп. – К.: Голов. ред. УРЕ, 1986. — 800 с.